

erdelyi élet

1936 VI 11. — XXV. évf. 17. sz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXV. ÉVF. 16. SZ.
1936 JUNIUS 11.

FŐSZERKESZTŐ:
GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, T.-Mureș

A gyűlölet

**nemcsak azokat öli meg,
akiket gyűlölnék, hanem
azokat is, akik gyűlölnék**

Wenckebach professzor, a világ legelső szívspeciálistája, nagyívű érdekes-résafontos-kijelentést tett. Azt mondta, hogy: az emberi szívnek nincs most egy pillanatnyi nyugalma sem.

Mi okozza ezt a nyugtalanságot?

A gyűlölet!

Wenckebach szerint:

„az ifjúságot már a legzsengébb korban hajlamossítják az angina pectorisra. Belenevelik a gyermek lelkebe a gyűlöletet mindenki iránt, aki másképpen gondolkodik. Az iskolában kezdik már gyűlöletre szoktatni azzal szemben, aki más nézeten van. A szívnek soha sincs egy pillanatnyi nyugalma...!”

Szerinte: azért hal meg mostanában annyi ember szívbajban, mert a szív nem bírja a gyűlöletet.

A legtöbb európai iskolában benne van a tantervben a gyűlölet. Mikor mi iskolásfiúk voltunk, latint tanultunk, vagy görögöt. Aki nem akart görögöt tanulni, az görögpótlóra ment.

A gyűlölet akkor még nem volt kötelező tantárgy. Most kötelező a legtöbb európai iskolában.

És nem lehet felmentést kérni a gyűlölet-órák alól, nem lehet gyűlölet-pótlóra menni.

Szerte Európában minden tantervnek alapvető té-

tele, hogy gyűlölni kell szivből, gyűlölni kell igazán, mindazokat, akik azt hiszik, hogy más politikai hitvallás mellett is lehet boldogítani a népet, mint a hatalmon levők hitvallása mellett!

Mindegy, hogy az illető ország kormányának felfogása szerint kiket kell gyűlölni. De gyűlölni kell!

Ez a jó tanuló kötelessége!

Szorgalmas gyűlölőnek kell lenni, hangoztatni kell a gyűlöletet, meg kell indokolni.

Be kell magolni, hogy kiket, miért kell gyűlölni.

Aki nem gyűlöl elég jól és elég szorgalmasan, az könnyörtelenül megbukik!

Kiket kell gyűlölni a jó tanulónak?

Ez országonként változik. Van ország, amelyben a baloldaliakat kell gyűlölni a hivatalos tanterv szerint. Van ország, ahol a jobboldalt kell gyűlölni. És van egy csomó ország, ahol kizárólag a zsidókat kell gyűlölni.

Vannak, ahol azzal a tudattal kell belépni a jó tanulónak az életbe, hogy a zsidó nem ember, hanem valami furcsa, kártékony, utálatos állatfajta.

A jó tanulónak itt „felelni” kell a zsidókból. Azt hiszük, hogy a természetrajzi órán. Közvetlenül a hiéna és a sakál után kell felelni a zsidókból. Például a tanító bácsi feiadja a kérdést, hogy melyek a legkártékonyabb állatok? A jó tanuló felel:

— **A hiéna, a sakál, a döggeszelyű és a zsidó.**

— Nagyon helyes, — mondja a tanító bácsi. — Kérszültél! Egyes! Leülhetsz!

A jó tanuló leül. Nem nagyon érti a dolgot.

Hogy miért kell gyűlölni azt a zsidógyereket, aki éppen úgy játszik rablópandurt, mint ő, éppen olyan sebes lesz a térde, ha felbukik és a papája éppen olyan nehezen tudja előteremtteni a tandíjat, mint az ő árja-papája.

Csak egy szervünk van, ami ellentáll. Csak egy szervünk van, amely gondolkozik és kritizál.

Ez a szerv Wenckebach professzor szakmájához tartozik.

Ennek a szervnek Wenckebach professzor a legnagyobb tudósa.

A szivről van szó, az emberi szivről.

Ott ül a bordák között az emberi szív, dobog és lázadozik.

Amikor az összes testrészek egyetemlegesen vonulnak fel gyűlölni, a szív bemondja a passzív rezisztenciát, a szív hallgat, a szív ellenzékbe megy.

Amikor a kéz ökolbe szorul, a szív azt mondja, hogy: ne!

Amikor a vér az agyba tolul és elborítja az agyállományt, azt mondja a szív, hogy:

Halt! Állj!

A szív furcsa jószág.

A szívben nemcsak kamrák, billentyűk és rekeszek vannak, a szívben ott van Isten lehellete is.

A szív azt mondja: ne ragadj tört ember, ne hints gyűlöletet ember, ne üsd felebarátodat ember, ne találj ki gázokat és bombákat és ezeket pusztító gépeket ember, hanem szeress!

Ilyen régimódi a szív.

Ilyen banális, buta, vizözönelőtti dolgokat mond, hogy: **szeretet.**

Ki hallgat rá?

Ki törődik a szívével?

Az emberek részólnak a szívükre:

— Coki!

És ha a szív hangosan szólal meg az emberben, akkor kórusban kiáltják feléje:

— **Fogd be a szívedet!**

A szív hallgat és meg van sértve.

Mit csináljon?

A szív nem tud beszélni, nem tudja megmagyarázni gazdájának, hogy embertelen és istentelen az, amit csinál.

A szív behuzódik a bordák közé és rágódik. Eszi magát, sóhajtozik, buskomor lesz, elernyed. Minden indulat igénybe veszi, minden gonosztett ellen lázadozik és természetesen nem bírja sokáig a sok strapát.

A szív beteg lesz.

Wenckebach professzor erre azt mondja, hogy: „**a szív ilyen körülmények között lesz hajlamos az angina pectorisra**”.

Mi nem orvosi cikket írunk. Mi csak azok nevében foglalkozunk ezzel a kérdéssel, akik még hallgatnak a szívükre.

A mi szívünk rendben is van!

De istenem, mi van azok szívével, akik bunkókkal járnak? Mi van azok szívével, akik különböző paragrafusokat találtak ki, hogy mások szívet megöljék? Mi van a gyűlöletosztók, kutmérgezők, konkolyhintők szívével?

Wenckebach professzor megmondja, hogy mi van ezekkel a szívekkel:

„Az orvosok tanácstalanok és tehetetlenek a magas vérnyomás és az angina pectoris elleni küz-

delemben, ha a politikusok nem jönnek segítségükre”.

Megjósoljuk: a politikusok nem fognak az orvosok segítségére jönni!

Ők nem törődnek az angina pectorissal és a magas vérnyomással, amelyet a gyűlölet idéz elő. A tőzsdéken, ahol jól állnak a nehézipar háborus papirjai, nem jegyzik a vérnyomást. Ha ömlik a vér, az sem olyan nagy baj! Hát csak nyomjon, mond már... A politikusok nem bánják, hogyha párttagjukat a guta üti, csak az a fontos, hogy amíg a guta megüti őket, maradéktalanul és határozottan gyűlölni tudjanak.

— Lám, lám, — mondja majd Wenckebach professor utódja a betegnek, aki szívbántalmak miatt keresi fel őt. — Lám, lám, ön szélsőséges politikai párt tagja volt, ön nagyon gyűlölt... **Angina pectoris.** Én itt nem tudok segíteni. Uraságod gutaütést fog kapni, idő előtt. Ne tetszett volna annyit gyűlölködni fiatalabb korában! Tetszett volna szeretni is egy kicsit, akkor most nem lenne olyan súlyos az állapota. **Uraságod most forduljon azokhoz a politikusokhoz, akik behajszolták a gyűlöletbe...**

A gyűlölet nemcsak azokat öli meg, akiket gyűlölnek, hanem azokat is, akik gyűlölnék.

Ha legalább a gyerekeket hagynák ki a játékból!

Ha legalább őket hagynák nyugodtan labdázni, focizni és rablóbandurát játszani! Ha legalább az ő szívüket nem mérgeznék meg idő előtt!...

Azelőtt azt mondták az orvosok, ha valakinek gyenge volt a szíve, hogy tartózkodjék a hegymászástól, ne szivarozzon és ne igyék szeszesítalt.

Wenckebach professor sokkal egyszerűbb kurát ajánl. **Tartózkodjék a beteg a gyűlölettől...**

Lehetne ugyan gyűlöletelvonó kurákat tartani.

Ez a kúra abból állna, hogy az emberek vonuljanak félre és hallgassanak a szívükre. Ültessék vissza a szívet a régi jogaiba. Ne dorongolják le minduntalan és ne gunyolják ki. És akkor kevesebb lesz a magas vérnyomás és az angina pectoris...

Hagyjuk meg ezeket a szélsőséges politikusoknak és szélsőséges pedagógusoknak. Hagyjuk ezt meg azoknak, akik már a gyermekkorban beleverik az emberekbe a gyűlöletet.

Ők szenvedjenek angina pectorisban és ne a hiveik és a tanítványaik!

Ki a gyűlölettel Európa iskoláiból, el a kezekkel a gyermekek szívtől!

Töröljék mindenütt a gyűlöletet a kötelező tantárgyak sorából és majd meglátják: igaza volt a szívet illetőleg Wenckebach professzornak...

t—k

Miért vállaltam a harcot?

(Befejező közlemény)

Orizkedjünk attól, hogy bedőljünk az antiszemita hazugságainak. Mi magunk ítélkezzünk. Vannak-e talán zsidó gyilkosok és rablók? Nem tudjuk-e nagyon jól, hogy a zsidók nem iszákosak és nem verkedők?

A zsidókban kifejlődött a családi élet és a jótékonyág iránti érzék.

Karácsony előtt egy zsidó kereskedő ezer keresztény gyermeket látott el ruhával és cipővel. A hírlapok tudósítást hoztak erről, de mellőzték, annak megemlítését, hogy a jöttevő egy zsidó volt. Küzdjünk a rossz zsidók ellen éppen úgy, mint ahogy a rossz keresztények ellen küzdünk. De hagyjunk békét a többi zsidóknak!

Egyáltalán nem különböznek tőlünk keresztényektől.

Bizonyos, hogy némely zsidónak olyan külső ismertető jelei vannak, amelyekről rögtön fel lehet ismerni, hogy ezek zsidók. Ezek nyomai azoknak az üldözéseknek, amelyeknek évszázadokon keresztül ki voltak téve.

Ez a mi bűnünk!

A zsidó szemek szomorú tekintete vád mi ellenünk, keresztények ellen. Hiszen tudjuk, hogy sok zsidó kénytelen volt rálépni máglyára, mert hitek maradtak vallásukhoz. Az utolsó évszázad részben legalább eltüntette ezeket az ismertető jeleket (én „ghetto-betegség”-nek nevezem). A mi évszázadunknak vessék majd a szemére, hogy ezt a betegséget az antiszemita járvány útján utján ismét felszabadította? Hittársosaim! Higgyétek el, hogy az irántatok érzett forró szeretetem adta kezembe a tollat. Ha egyes ugynevezett kimondotan katolikus és kimondottan nemzeti politikus azt hiszi, hogy antiszemita beismeréssel a nemzetiszocialisták módszerét elsajátítják, akkor nagyon tévednek. Ugy nem tudják csinálni a dolgot, mint a nemzetiszocialisták. A hazugságban egyedülálló meseterek ők.

Ti azonban, katolikus nők és férfiak, tudjátok meg, hogy sem nem katolikus, sem nem nemzeti az, ha a gyenge zsidó kisebbséget gyötritek, üldözik és elragadjátok tőlük emberi becsűtöket.

Ti mind értelmes emberek vagytok. Te munkás, te alkalmazott, te iparos, iskolába jártál, megtanultál írni-olvasni és emberségesen érző szív dobog a melledben. Semmi érdemed, hogy keresztény szülőktől születél. Vedd ezt kegynek, de ne élj vissza az Istennek ezzel a kegyével, mert inkább meg fogza bosszulni magát rajtad, mint az áldo-

zatodon. Nyisd ki a szemed, hogy láss és nezárd be a szived felebarátod szenvedései elől!

Kétségbevonom, hogy ember oly vakmerő lenne az osztrák zsidókat vendégekként kezelni. Mi valamennyien vendégek vagyunk Isten földjén. Mi valamennyien férdek vagyunk és az a kötelességünk, hogy igen szerények legyünk.

Azt hiszem, bebizonyítottam nektek, hogy *nincs okunk lenézően bánni zsidó embertársainkkal.*

Katolikus nők és anyák, helyezkedjete a zsidó nő és anya helyzetébe. Gondoljatok arra, milyen kinokat kellene elszenvednetek, ha a kicsinyeiteket, a fiaitokat és leányaitokat a vallásuk miatt szidalmaznák és kinoznák! Mert semmi más okból kifolyólag nem kinozzák egy zsidó anya gyermekét. Katolikus férfiak és apák! A ti nyomorúsátok a gyűlölethől született, mert ha teljesítenők a felebaráti szeretetről szóló parancsolatot, akkor keresztény ember nem mehetne el koldus mellett, hogy meg ne hívna a házába, helyezkedjete a zsidó munkanélküli lelkiállapotába. A nyomorúsága mellett még a gyalázatot is el kell viselnie, amibe az antiszemita részesítik.

A Szabadság-szövetség lapjában az áll, hogy a keresztény politikusok kénytelenek voltak fedezni a zsidók gazságait, hogy ezzel sokkal nagyobb károkat elhárítsanak. *Ez nem igaz és nevetséges.* Akí gazságokat takar, az maga is gázenber! A tisztességes politikus inkább lemond minden tisztségéről, minthogy gazságokat fedezzen. Ha nekünk most rossz a sorunk, annak mások az okai, nem a zsidóság.

A világháborút nem a zsidók robbantották ki.

Abban az időben amikor kitört (1914) sem Ausztria, sem Németország, sem Franciaország, sem Oroszország kormányában nem volt egyetlenegy zsidó. De a mi egész szerencsétlenségünk a világháború következménye. A háború után jött az infláció. Az 1921. és 1922. években a különböző kormányokban egyetlen zsidó sem ült.

Ha ma búzával sütenek, kávét a tengerbe öntenek, gyapotot megsemmisítenek, mialatt sok millió ember éhezik, úgy ennek az államférfiok, mértékadó pénzügyminiszterek és közgazdászok az okai, akik megváltoztathatnák a világot, ha akarnák.

E férfiak között azonban egyetlen zsidó sincs.

A nagybirtokosok, az ágyuk és mérges gázok készítői, a nagymalmok tulajdonosai, a kávé- és gyapotültetvények tulajdonosai nem zsidók.

Butaság tehát azt mondani, hogy ki kell irtani a zsidó szellemet, mert csak így lehet meggyógyítani a világot. Azzal nem lehet segíteni a népen, hogy néhány zsidót kidobnak az állásából.

A munkanélküliek százerei tapodtat sem fognak előrejutni, ha kizárólag keresztény orvosok, ügyvédek vagy kereskedők lennének.

A zsidó-heccek által okozott kár felbecsülhetetlen. Mi rá vagyunk utalva az idegnforgalomra. Nemcsak a zsidóutasok, de a keresztények is, akik külföldi fürdőhelyeket szoktak felkeresni, föl vannak háborodva a védtelen emberek ellen folytatott mérhetetlen izgatás miatt.

Schol sincs zsidókérdés. Csak az emberiségnek egy csapása léte-

zik, amely antiszemitizmusnak nevezi magát és amely kellemetlenkedik nekünk a zsidókérdéssel. A mi népünknek más gondjai vannak, semhogy bűnbakként használt emberek üldözésével foglalkozni.

Gyávaság embertársainkat csupán azért megtámadni, mert kisebbségben vannak.

Arra kellene törekedni, hogy a népnek kenyeret és munkát szerezzenek és a rettentő nyomort eltüntessék. Ezáltal a mi ifjuságunk, a nyomorgó munkanélküliek és egyéb nélkülözők nem lennének fogekonyak ama emberek izgatásaira, akik mások hátán felkapaszkodva akarnak feljebb jutni.

Faulhaber biboros adventi prédikációjában kijelentete:

— *Egyetlen katolikus sem helyeselte Németországban a zsidóüldözéseket* Amikor Isten a június 30-át mint büntetést küldte a zsidók kinzónak egyrésze, a büntetés nagyon is megérdemelt volt. Katolikusok! Testvérek! Nem látjátok be, hogy ez az Isten büntetése volt? Nem gyűlölettel és üldözéssel fogják a zsidókat kiirtani. A világ legöregebb népe már sokat szenvedett és mindig szenvedni fog, mert hű maradt hatalmas hitéhez. *Vegyünk példát a zsidóktól, tiszteljük és becsüljük őket, mert ők adták a világnak a legmagasztosabb és legértékesebb ajándékot: a bibliát.* Világosítsátok fel testvéreiteket, hogy a fajgyűlölet a mi életünknek vad és mérges kinövése. Irtsátok ki az örökké szenvedő nép iránti borzalmas és embertelen előítéletet.

A nemzeti szocialisták csakis az antiszemitizmus révén lettek nagyok. Vajjon ki nyugtalanítja most az egész világot? Nem közismert tény talán, hogy a német nemzeti szocialisták évek óta fegyverkeznek és zeáltal a világot ismét világháborúba sodorják, amely borzalmasabb és rettenetesebb lesz, mint az acélfürdő, amelyre még most is borzadva gondolunk?

Aki terjeszteni akarja az antiszemitizmust, az háborus uszító is, mert azl a pártot erősíti, amely világháborúért dolgozik.

Örizkedjünk tehát bedülni az antiszemita lapokban terjesztett buta hazugságoknak. Aki az igazságot akarja, aki az emberek igazi támogatását akarja, aki békét akar és gyűlöli a háborút, az helyeselni fog nekem, ha az antiszemitáknak adott válaszomat ezekkel a szavakkal zárom:

— *Legyen vége az antiszemitizmusnak! Legyen vége a buta és felelőtlen izgatásnak zsidó embertársaink ellen.*

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, str, Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. 0000000

„Kölcsönös bizalom

nélkül el sem képzelhető egy normális üzleti élet!..."

(Timișoara.) Egy itteni butorkereskedőnél különböző butorokat vásárolt egy másik kereskedő. Egy drágább butordarab megvásárlására is rábeszélést, amit csak azzal a feltétellel volt hajlandó megvenni, ha

el tudja adni jó kondícióban levő teherautóját, amelyre nincs szüksége. A butorkereskedő kijelentette, hogy hajlandó belemenni a teherautó megvételébe, butorvásár tehát létrejött.

A kereskedő egy ideig várta, hogy a butorkereskedő eljön a teherautó átvételére. De amikor már hiába várt, írásban

felszólította a butorkereskedőt az autó átvételére.

A butorkereskedő most egyszerre tudni sem akart az autóvásárlásról, mire az autó tulajdonosa pert indított.

Az elsőfoku bíróság elutasította a keresetet. Felelősség folytan a tábla elé került az ügy. A tábla újból levezette az egész bizonyítási eljárást és azután

teljes egészében helyt adott a felelősségnek.

Utásította az elsőfoku bíróságot, hogy számszerűleg állapítsa meg a kárösszeget, amelyet a felperes szenvedett azáltal, hogy nem vették át a teherautót. Az ítéletábla a következőket mondotta indoklásában:

— **Aki valakinek az ígéretében hisz, annak nem szabad ebben a bizalmában csalatkoznia. A felperes abban bízott, hogy az alperes cég csereüzletet köt vele. Hihető, hogy csak úgy vásárolt nagyobb összegért butorokat, hogy rekompenzációs üzletet ígértek meg neki. Ha tehát az alperes most, mintán a butorokat már eladta, azt erősíti, hogy nem tett kötelező ígéretet, úgy a kereskedői szokásba ütközik. Az sem változtat a bíróság álláspontján, hogy a butorkereskedő-cég számláján ez áll: „szóbeli megállapodások nem érvényesek”. Mert ez a záradék sem teheti jóvá a félrevezetést és helyezhet hatályon kívül szóbeli megállapodásokat. Az üzleti élet szavahihetőségen és becsületességen alapszik. Így tehát a szavahihetőséget és becsületességet okvetlen meg kellett védeni.**

Az Erdélyi Élet uccai árusítását egyelőre beszüntettük. Lapunk kizárólag előfizetés útján rendelhető meg a kiadóhivatalban: Arad, Bulevardul Regele Ferdinand 19.

Pesti levél:

Herczeg vagy Molnár?

A 40 éves színházi jubileum különös közjátéka

Mikor a Vigszínház igazgatói irodájában véglegesen elhatározták a 40 éves jubileumi ünnepek megrendezését, természetesen felmerült a kérdés, ki lenne a legmetöbb magyar író, akinek darabjával a jubileum komoly diszt és igazi fényt kapna. Először

Herczeg Ferencre gondoltak,

ami természetes is, hiszen az élő magyar irodalom legkimagaslóbb egyénisége kétségtelenül Herczeg Ferenc. Az Ocskay brigadéros felujítását szánták jubileumi ajándéknak a budapesti közönség számára, de később, hosszas tárgyalások után, győzött az az elgondolás, hogy a Vigszínház tulajdonképpen a Lipótváros egyénien külön lelkiségű henzülőtei számára épült és még ma is ennek az elhatarolt társadalmi rétegnek kedvelt szórakozóhelye. Így azután a Lipótváros leküvetéhez közelebb álló

Molnár Ferenc darabja mellett döntöttek.

A jubileumi bankett mozgalmassága mellett is feltűnt, hogy az üneplők közül hiányzik Herczeg Ferenc. A rosszhiszeműség azonnal meg is tudta okolni a nagy író véletlen távolmaradását, még pedig azzal a hihetetlen és nevetséges indokolással, hogy

Herczeg Ferenc megsértődött.

Hát erről szó sincs és szó sem lehet. Herczeg Ferenc egyéniségétől mi sem áll távolabb, mint az ilyen kicsinyes és alrendű érzés. De Herczeg Ferenc írói rangja is olyan magasan áll, hogy fel sem juthat hozzá a mellőzés gondolata, hiszen

Herczeg Ferenc legfeljebb csak a Nemzeti Színház

— Jégzsükségletéről idejében gondoskodjék, de okosan! A természetes jég teljes hiánya folytán a kánikulában az számíthat legbiztosabban jégre, aki a legnagyobb teljesítőképességű, legmegbízhatóbb jéggyár vevője már a szezon elejétől fogva. Tehát vásároljon már most Reusz jéggyárban; Bulevardul Regele Ferdinand 33. Telefon: 141. Ugyanott hűtőfülkék bérbeadó.

jubileumán tárná meg azt a keretet, amely mël- tõ irói munkásságához.

A Fészekben rendezett vigszínházi bankett egyéb-
ként a legkeresetlenebb hagulat és legnagyobb bőkezűség
jegyében folyt le. Félhivatalos értesülés szerint a Vig-
színház igazgatóságának több, mint ötezer pengőjébe ke-
rült a vendéglátás. Közel 200 üveg pezsgőt üritettek az
ünneplők a 40 éves Vigszínház egészségére. Sajnos, a tul-
zott ital fogyasztás a színház egyik fiatal tagját annyira
elragadtatta, hogy kis hijján botránnyal fejeződött be az
ünnepi est.

Az ifju színész, aki havi 120 pengő gázsijából még
szilveszterkor sem engedheti meg magának a pezsgőzést,
a bőven fogyasztott ital hatása alatt olyan jó kedvre ke-
rekedett, hogy egymásután sietett a jelenlévő művésznők
közelébe s nem a legszobatisztább hangon éltette őket,
majd a legtöbbnek cuppanós csókot is nyomott az arcára.
Igen kínos feltűnést keltett a hangoskodó színész, míg
végül

**Jávor Pál lépett közbe, amikor ifju kollégája ép-
pen Biller Irént tisztelte meg nyilvános szerelmi
vallomással.**

Jávor erélyesen galléron ragadta a szinpadon csak pár-
szavas szerepet mondó, de a Fészekben hősszerelmi
szerepkört betöltő színészt. Kivitte a folyosóra, alaposan
megleckéztette, majd rábeszélte, hogy sürgősen menjen
haza.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fil.
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetés egy évre: vállalatok-
nak, nagykereskedőknek és kül-
földre 1000, magánosoknak 600 lei

Orvosi hírek: hasábonként 50
lei. Gyászjelentések: egész ol-
dal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a ki-
adóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is fel-
adhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, —
négyzetcm.-ként. Nyilttér rovatban 50 lei, szövegközi részben 32 lei a
sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 szá-
zalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett
közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal: Arad, Bul. Reg. Ferdinand 19.
Telefon: 525.**

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: Lourov & Co. Bul. Regele Ferdinand 5. Tel. 484

Jelentkezett a timișoara-i halál- autó áldozatának egyetlen élő nővére

(ARAD.) Amit Totisz-ügynek ismerünk legújabbán, vagyis *dr. Biróné-Totisz Alisz* halálos végű embergázolási ügyét a timișoara-i és ardeali napisajtó a főszereplő apjára és családjára való tekintettel igazán kesztyűs kézzel kezelte. Amily tartózkodással írtak a napilapok olyan

*áráz és utszéli hangon írt az a sajtó, amely minden családi
ügyből üzletet akar csinálni.*

A sajtó gangszterei azt hitték, hogy hullni fog felejük a manna. Minthogy nem volt manna-hullás, tehát nekimentek a szereplőknek olyan hangon, ahogyan utonállókról sem szoktak írni.

Mi rideg tárgyilagossággal foglalkoztunk ezzel iaz ügyet és meg vagyunk róla győződve, hogy

*a bíróság számon fogja kérni Totisz Alisztól azt az emberéle-
tet, amelyet az állumpoll éjszaka után mámoros állapotban,
de nem beszámíthatatlan részegségben kioltott.*

Az ügy az illetékes fórumok előtt folyamatban van és így arról több mondanivaló nincs és nem is lehet. Vannak azonban az ügynek mel-
lekkörülményei, amelyek mellett nem lehet szó nélkül elhaladni és amelyek

*jellemzőek arra a mentalitásra, amely a dúsgazdag Totisz-fa-
miliában uralkodik.*

*Mennyire értékelnek Totiszék egy emberi életet? Mindössze hat-
ezer leire.*

Ennyit fizettek ugyanis Csordás-Pascu Mária asszonynak, a ná-
lálragázolt *Schwerin Ferenc* rokkant koldus vadházastársának. Fize-
ték ezt akkor, amikor ez a szerencsétlen, önmagával tehetetlen analfa-
béta asszony megjelent Timișoarán *dr. Friedmann Ignác* arad-i ügy-
véd társaságában, hogy résztvegyen a temetésén.

A timișoara-i sajtó nyilván sugalmazásra úgy állította be *dr. Fried-
mann Ignác*ot, mint aki a halálos áldozat vadházastársa részére anyagi
előnyöket akarna kicsikarni a Totisz-családtól.

Volta olyan lapok is, amelyek azt írták, hogy *dr. Friedmann Ignác*
a pecsenye szagára ment át Timișoarára.

Akik *dr. Friedmann Ignác* ügyvédet Arad-on ismerik, azok tudják
róla, hogy

*a kiseberek ügyes-bajos dolgaiban fáradozik a leglőbbször
önzetlenül.*

Nem szükséges megvédenünk a népszerű ügyvédet az alaptalan gya-

musítás ellen. De hadd mondja el ő maga, miként került bele ebbe az ügybe:

— Kedden délben felkeresett egy asszony, aki magát *Csordás-Pascu* Máriának mondta és megkért, hogy utazzak vele *Timișoarára*, mert ő a vadházastársa annak a *Ferinek* (még a családi nevét sem tudta), akit vasárnap odaát halálra gázoltak.

Tisztában voltam azzal, hogy kárigénnyel nem léphetek fel érdekében, hiszen erre semmi jogi alap nincsen. De kíváncsi voltam megtudni, miért éppen hozzám jött. Elmondta, hogy *Cservenka József* régi klijensem küldte, akinek a *Cogălniceanu-uccai* 6. szám alatti házában négy évig együtt lakott a félkaru koldussal, aki olyan jó volt hozzá és anyagilag támogatja. Elküldtem az asszonyt. A bíróságról hazamentem.

Délután háromnegyed kettőkor felkeresett *Cservenka József* és ő is megkért, hogy utazzak az asszonnyal *Timișoarára*, mert írni-olvasni sem tud, ők olvasták fel neki hétfőn este az elgázolásról szóló újságtudósítást.

Menjek vele legyek mellette, mert tehetetlen és azt sem tudja, hová kell mennie. Én megmondtam az asszonynak, hogy

ne számítson kártalanításra, mert erre nincs jogcím és amit kap, azt a körülményeknek tulajdonisa.

Én magam fizettem neki a vasuti jegyet. A vasuti fülkében *Csordásné* beszélgetni kezdett a velünk utazó asszonyokkal és megmondtá, hogy ő a halálragázolt ember asszonya. Azt mondták neki, hogy „*sok pénz fog kapni és gazdag asszony lesz*”. Én persze megint figyelmeztettem, hogy nincsen jogcím / kártérítés / *Timișoarai* árnyékkeze, nyomban a rendőrségre mentünk, ahol felmutatták az asszony előit a hulláról felvett fényképet. Az asszony felismerte és csak ennyit mondott: *Ez a Feri!* Az áldozat családi nevét azonban nehm tudta.

Én akkor a nyomozást vezető hűnügyi rendőrkapitány kérésére felkerestem *dr. Róth Ottó* kollegámat, a *Totisz*-család ügyvédjét, aki megkért, hogy legyek segítségükre az áldozat személyazonosságának megállapításában, mert addig el sem temethetik.

Kérésére visszamentem a rendőrségre, ahol ekkor már ott voltak *dr. Biró*, *Totisz Alisz* férje és *dr. Farcașan* kollegám, *dr. Nistor* ügyvéd társa, aki *Totisz Alisz* védelmét vállalta.

Amíg én jegyzőkönyvbe mondtam, hogy a halottról felvett képen felismertem *Schwerin Ferenc* félkaru arad-i koldust, aki az arad-i *Select*-mozgó előtt koldult, addig *dr. Biró* és *dr. Farcașanu* az ügye-

Nyári szövetujdonságok.

Legnagyobb angol és francia divatlapok szerint öltözhet, ha felkeresi

CSONT

„Revü” urisabóságát.

Arad, Str. V. Goldiș — Palatul Banca Românească

fogyott aszonnal tanácskoztak. Nekem még a temető hullaházában is meg kellett nézmem az áldozatot, majd éjjel fél 11 óraker közjegyzőnöz meztünk, ahol az agnoszkálásról újabb jegyzökönyvet vettek fel. *En tehát egész ejszakáig tevékenykedtem anélkül, hogy ezért a munkámért bármit is felszámítottam volna.*

Dolgom végeztével hazajöttem. Az asszony ott maradt, hogy résztvegyen a másnapi temetésen. A magam részéről már befejezettnek tekintettem a dolgot és elkönyveltem ugy, hogy

megint emberi kötelességemet teljesíttem.

Ezek után azt hiszi mindenki, hogy legalább köszönetet mondtak, amiert önzetlen munkámmal hozzásegítettem Totiszékát az áldozat ki-létének pontos es hiteles megállapításához. Hogy őszinte legyek, nem számítottam köszönetre. De *perfidióra* sem. Pedig perfidiában volt részem. Mert mi történt? *Csordás Mária szerdán temetés után hazajött*

Engem nem keresett fel, csak Cservenkát, akinek azt mondta, hogy ezer leit kapott és azt mondták, hogy az ügyvédjének ne adjon semmit.

Schwerin Ferenc (x) a tímişoara-i halálautó áldozata
csaiádja körében.

Ezt Cservenka közölte velem. Ekkor már megirták a lapok, hogy *Totisz Alisz férje, dr. Biró, hater leit adott az asszonynak.*

Dr. Biró tehát hazugságra bírta rá a primitiv asszonyt.

Ezt kaptam az önzettségemért. Ezek után kaptam *dr. Rölh Ottótól* levelet, hogy a továbbiakban lépjek érintkezésbe *dr. Biróval*. En ezzel a *dr. Biróval* nem lépek érintkezésbe. A történetek után nem is léphettek. Az erkölcsi érzékem tiltakozik ez ellen.

Ennyit mondott *dr. Friedmann Ignác* és mi, de velünk együtt mindenki, megtudja érteni jogos felháborodását.

Reánk most már az a fontos feladat hárult, hogy kikutassuk,

ki volt a halálra gázolt Schwerin Ferenc, vannak-e hozzátartozói és ha igen: hol élnek?

Mindenekelőtt hosszas utánajárással sikerült megszereznünk egy régi családi fényképet, amely Schwerin Ferencet a szüleivel és fivérével ábrázolja. Az apja, Schwerin Mátyás gyári munkás volt Alesden. Egy alkalommal az apja megbetegedett és a fiatal Ferenc helyettesítette a gyárban.

Ferencet oly szerencsétlenül kapta el a gép kereke, hogy az egyik karját tőből lemetszette.

Egyideig a szülei tartották el. Azután meghalt az apja, az anyja és fivéréi is. Egymagára maradt a rokkant fiatalember, aki

koldulással tengette életét.

Délutánoként a Goldiş-uccában, a Select-mozinál állt. Sohasem kért, csak udvarias köszöntéssel terelte magára az emberek figyelmét. Csordás Máriával négy évig élt vadházasságban.

Egyideig a Minorita-atyák is segélyezték és többször kérték, hogy esküdjön meg a párjával, de Schwerin nem fogadott szót. A végzetes vasárnapon azért utazott át Timişoarára, mert azt remélte, hogy a nemzetiparaspárt kongresszusa alkalmával szép keresetre tehet szert.

Sikerült megtudnunk, hogy Schwerin Ferencnek anyai részről két nagybátyja él Sebiszen. Az egyik: Schmidt András kőmunkás, a másik nagybácsi nemrég jött haza Amerikából, ahonnan nyugdíjat kap. Nyugdíját a new-yorki amerikai követség dollárnak megfelelő leiben fizeti ki minden hónapban.

Munkatársunk kiutazott Sebisre, hogy megtudjon egyet-mást az áldozatról.

Schmidt Andrással beszélünk, aki tőlünk tudta meg, hogy nővére fiát Schwerin Ferencet agyongázolták Timişoarán. Pedig Sebisre járnak hírlapok, de Schmidt nem olvasta el azokat. Magáról a tragikus sorsu Schwerinről semmi lényegeset sem tudott elmondani. Ellenben megtudtuk tőle azt, hogy

Schwerin Ferencnek él még egy nővére Abrudon, ahol König

Ludvig faipari vállalat mozdonyvezetőjének a felesége.

Ez a Schwerin-leány értesült fivére tragédiájáról.

Ő az egyedüli életben lévő vérrokona a timişoarai áldozatnak és így mint sértett igényekkel léphet föl.

Úgy értesülünk, hogy König Ludvigné már megbizta képviselőjével Arad egyik energikus ügyvédjét, aki a testvér megbizásából akár a legfelsőbb bírói fórumig is elviszi a bűnügyet.

A testvér érdekében mindent el fog követni, hogy dr. Biróné Totisz Alisz ne ussza meg enyhén az áldorbézolt éjszaka tragikus következményeit.

Totiszéknak a szerencsétlen koldus élete mindössze hatezer leit ér. A közvélemény azonban nem hajlandó helyenyugodni abba, hogy Totisz Alisz az apja pénze segítségével továbbra is élje a maga közveszélyes mondén életét.

A közvélemény számonkéri Totisz Alisztól ezt az emberéletet.

Alvilági természetrajz

Portré a csillagvizsgálóról, a gratulálóról és a koldusok dohánytőzsdéjéről

(București.) Furcsa alakok kerülnek a büntetőjárás-bíróság elé. Ennek a rohamosan fejlődő fővárosnak alvilágából merülnek a felszínre a furcsa egzisztenciák. Néhány érdekesebb esetet ismertetünk az alábbiakban.

Gyakori vendég a büntetőjárásbíróságon a „**csillagvizsgáló**”. Így nevezik azt a kopott külsejű, sovány, szemtelen nézésű, sasorru, dus szemöldökű embert, akinek a foglalkozása este kezdődik.

Működési helye a Cismigiu-park.

Ilyenkor a félreesettebb helyeken zavartalanul andalognak a szerelmes párocskák. Egyszerre mintha a földből nőtt volna ki, ott áll a szerelmes pár előtt a félelmet keltő alak és enyhe fenyegetéssel a hangjában kér 20—30 leit éjjeli szállásra. Kevesen tagadják meg a „csillagvizsgáló”-tól (így nevezik a környéken) az obulusokat. De azért gyakran kerül rendőrkézre és áll a bíróság előtt, ahol

mindig megkapja a maga ingyenes éjjeli szállását néhány hétre.

Egy másik alak egy kicsi, nyeszlett ember. Specialitása a **gratuláció**. Ez az embersápbóboly, hogy másoknak szerencsét kíván. Amint megtudja, hogy valahol lakodalom, szolgálati jubileum, vagy más ünnepélyes esemény van, odamegy és

addig emelgeti zöldrefakult keménykalapját és addig kíván szerencsét, amíg néhány leit összeszed.

Az ünneplők nem bántják a gratulálót, de egy-két detektív szokott a nyomába szegődni, amikor „**postamunkája**” van és házról-házra jár szerencsét kívánni. Ilyenkor tiltott koldulásért kerül a büntető-bíró elé. Eleinte felmentette a tiltott koldulás alól. Később azonban a törvényszék kimondotta, hogy a megnemhivott személy gratulálása voltaképpen tiltott koldulás, amit büntetni kell.

Azóta szegényt bizony becsukják, ha elcsiplk körútján.

Eddig nem tudtak róla, hogy létezik Bucureștiben **koldus-tőzsde**. A **Monopol** hirdetményéből tudták meg. A Monopol ugyanis óva intett mindenkit attól, hogy

eldobott cigarettavégekből készített cigarettákat vásároljanak.

Ezeket a gyanus cigarettákat abban a központban készítették, ahol a cigarettavégeket gyűjtő alakok szoktak ösz-

Sok egyénen a jeggyűrű a „megtell” láblára emlékeztet.

szejönni. Az így „gyártott” cigarettának volt ám keletje.

Ezen a koldus-tőzsdén adják el az összekoldult kenyérdarabot és mindazt, amit a jószívű bucn-restliiek adnak a hivatásos koldusoknak.

Rendőri razzia alkalmával a koldus-tőzsde számos tagja került rendörkézre és így a bíró elé állt. Itt aztán rájuk huzták a büntető paragrafust.

Művészi események Arad-on

Éghy Ghyssa növendékeinek táncestélye

A rendes évi ünnepélyes külsőségek, pompázó, izléses, stílusos kosztümök, ötletes, finom, frappáns rendezés jegyében folyt le *Eghy Ghyssa* növendékeinek színházi előadása pünkösd vasárnap délután. Az a tény, hogy hetvenen felüli szereplő lépett kisebb-nagyobb csoportokban — a végén pedig valamennyien — színpadra, olyan hatást és művészi eredményt jelentett, melyre még nem volt példa. A kis csöpp-ségek bájos produkciói, a nagyok önérzetes egyéni munkája és a rendezés nagyszerűsége ezidén is azt a kiváló márkát viselte, amit dr. Ungárné *Eghy Ghyssa* osztatlanul elismert pedagógiai tudása, utolérhetetlen művészete képvisel. Ezt igazolja az a zsufolásnál is zsufoltabb színház — a közönség színe-java —, mely állandó ünnepléssel kísérte véges-vegig a látványokat.

Az első részben gyermektorna és ritmika szerepelt változatos sorrendben (nevek No. 1, 2, 3, 4, 5, 6 számokból). Majd a Varázstündér pantomim következett *Xenia Mladin* finom vonalú szőlőjával. Szünet után *Szalai Gitti* tökéletes művészi táncá és *Táncos Duci* — ki már mint okleveles tánctanár lépett fel — gyönyörű produkciója következett.

Komoly studumai a Halálangyalok-trió *Kreisz, Szalai, Táncos* in-terpretálásában. Utolsó szám *Strauss Richard* Rózsalovag-valcerére előadott hatalmas pantomim, melynek szólistái: az évek óta kiemelve dicséért kis művész, *Iovita Titu, Mladin Xenia, Păunescu Pupi, Reusz Bőzsi* és *Neitzen Éva*. Trióban a nagyok legjobbjai: *Joanovits Elli, Szalai Gitti, Táncos Duci*. Duóban: *Hupper Cicko* és *Weisz Agi*, majd pedig az egész táncsoport mutatta be tudása legjavát.

Frappánsan hatott a *Geller Rádió* hangerősítésében leadott filharmonikus zenekari Rózsalovag és a közzenék szépsége. *Molnár Erzs* zongoraművész, finom billentései, kísérői nemesen emelték az előadást, hasonlóképen *Czégka Baba* pattogó zongoraritmusa.

A kivételesen szép kosztümök persze a kitűnő *Erdélyi Károly* művészi alkotásai, míg a kivétel a *Trebits* és *Henrich* szalonok dicséretei.

Mindent összegezve: *Eghy Ghyssa* remekelt, azt nyújtotta, amit szerető, ragaszkodó közönsége tőle el is várt és csak természetes, hogy Orodea, Timisoara, Salonta, stb. városok kollégái is eljöttek megnézni, mit produkál Arad.

Válogatott rendőrtiszt- diákok a bűnügyi aka- démian

Május hónapban kezdődött a szakkurzus az összes ausztriai rendőri hatóságok részére. Ezt a kurzust bűnügyi rendőrségi központi iskolának nevezik. A megnyitó előadáson dr. Skube bécsi rendőrségi elnök többek között ezeket mondta:

— A bűnügyi rendőr olyan szolgálatot teljesít, amelyet nem határoz meg az óra. Ez a szolgálat reggel kezdődik és reggel végződik.

A szakkursust mindössze 26 rendőrtisztviselő hallgatja. Közülök 20 bécsi, a többi pedig a szövetségi tartományokból valók és valamennyi a legkiválóbb bűnügyi tisztviselő. Legalább két évig kellett önállóan működniök és kifogástalan kondícióval kell bírniök. Előbb természetesen felvételi vizsgát kellett tenniök és csak ezután mehettek a kurzusra. Hogy mennyire megválogatták őket, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy

egyelleneg sem bukott meg, noha úgy a tudás, mint a bűnügyi tapasztalatok terén sokat kívántak tőlük.

Előbb írásbeli vizsgát kellett tenniök és ezután kerültek szóbeli vizsgára.

Egy évben állapították meg a kurzus tartamát. Délelőtt tartják és délután a rendőrtisztviselők Cellátják Ürendes szolgálatukáé. A tanterv ez: *teoria és gyakorlat.* A teoretikus kiképzés három részből áll: a szűkebb szolgálati munkakör, a jogi és a bűnügyi terrénum. A gyakorlati kiképzés abból áll, hogy

a kurzus hallgatóit beosztják a bűnügyi rendőrség különböző osztályaihoz.

A tanszemélyzet és a kurzus résztvevői között igen szoros a kapcsolat. Nem száraz teoretikus tananyagot adnak elő. Megtörtént esetek alapján történik a tanítás és tanulás.

Mindegyik hallgató tapasztalt bűnügyi rendőr lévén, a maga tapasztalataiból adhat elő kollégáinak okulás céljából.

Mi mindent kell tudni a bűnügyi tisztviselőnek?

Büntetőtörvényt, alkotmányt és közigazgatási jogot. Tudnia kell, mikor és miként kell a delikvenszt őrizetbe venni. Utleveleket ellenőrizni. Tudni kell, mely hivatalos helyen lehet megállapítani valakinek a honosságát.

Példák alapján mutatják be, hányféle formában jelenhetnek meg a tolvaj: a közönsége bolti-tolvaj, a zsebmetsző és a besurranó tolvaj. De meg kell tanulni, hogy az eljárás folyamán ne tanúsítsanak feltűnést. Máskülönbén aligha lehetne ártalmatlanná tenni a népies táncmulatásokon garázdálkodó retikültolvajokat, akik megvárják, amíg kisce-

Sok nő azért nem mer kezdeni, mert fél, hogy nem folytathatja.

meit áldozatukat valaki táncba viszi és ez zavarában otthagyja a retiküljét.

A zsebtolvaj nemcsak táncoklakokban és egyéb szórakozóhelyeken szemeli ki áldozatait. Minden skrupulus nélkül meglopja áldozatát az *istentisztelet alatt is*. Legszívesebben akkor lopja meg a vallásos aszszonyt, vagy leányt, amikor az gondolataiba mélyedve a gyóntatószék felé tart. Az ünnepi játékok ideje is nagyszerű konjunktura az enyveskezűek szövetsége részére. Ilyenkor aztán a rendőri közegek is kettős munkát és éberséget tanúsítanak.

Főként fontos a bűnügyi rendőrtisztviselő számára a találékonyság és a nagyszerű emlékezőtehetség.

Például: elmegy egy büncselekmény színhelyére. Meg kell jegyeznie magának, miként néz ki a lakás, mert távozása után a lakók rendet csinálnak. A legkisebb körülmény is döntő fontossággal bírhat valamely bűntény kiderítésénél. Tehát: hogyan nézett ki a lakás, miként álltak a butorok, mi változott meg? A tisztviselőnek mindent meg kell jegyeznie magának, pontosan le kell tudni írnia a lakást úgy, ahogyan a tett elkövetése idején kinézett. A legkisebb tévedés is nagy szorencselenségnek lehet az előidézője. A felelősség tehát óriási.

Minden egyes kurzus-hallgató tanulmányi haladását ellenőrzik és a tanév befejeztével osztályozó vizsgát tartanak.

Csak azt bocsdíják a tulajdonképeni záróvizsgára, aki az osztályozó vizsgán sikerrel átmént.

A záróvizsgán a hallgatók előmenetelük szerint osztályzatot kapnak. Akik elbuknak, egy éven belül pótvizsgát tehetnek.

Ez a kurzus fontos eseménye az osztrák szövetségi rendőrségnek.

A DIZÓZ

32 estélyi ruhája és beutazási engedélye Romániába

(ORADEA.) A rövidség kedvéért nevezzük önagyságát Dunaparti Lilinek. A szép budapesti művésznő a kék Duna egyik intim kávéházacsakájában Grace Moore-t megszégyenítő hanggal, de annál ékeőbb ruhákban énekelt estéről-estére Lucienne Boyer slágereit. Természetesen eredeti francia nyelven. Ez a francia nyelv annyira eredeti volt, hogy amikor egyik este párisi társaság jelent meg a kis cafétárban, az előkező külföldiek egyike csodálkozva kiáltott fel:

— Meglepő, hogy a magyar nyelv milyen szép és dallamos, s mennyire hasonlít a franciára...

Egyik este bucuresti-i ur tévedt be az énekes kávéházba. Meglátta és megszerette Dunaparti Lilit, akiről rögtön megállapította, hogy kincs van a torkán. Az ifjú művésznő ugyanis vagyont érő gyöngy-nyakéket viselt hatlyuszép nyakán.

Műsor után a bucuresti-i ur meghívta a csinos Galli Curcit s el-

Könnyebb lemondani arról, amink van, mint nélkülözni azt, amink nincs.

mondta, hogy Románia egyik leghiresebb színházi ügynöke. Szerződésí bianskeltál velt elő és mesébeillő gázsival szerződttette le Miss Dunapartot a bucurești-i Colorado-bár primadonnájául. A művésznb majdnem elolvadt a boldogságtól.

Másnap Dunaparti Lili eladta a sok szép napot, sőt éjszakát látott nyakán díszelgő gyöngygyakéket. Majd vesz magának ennél is szebbet a mesés bucurești-i gázsiból, gondolta. A pénzen nem kevesebb, mint harminckét szebbnél-szebb estélyi ruhát csináltatott a legdrágább divatszalonban.

Harminckét ruhával kofferjében várta az utazás gyönyörű napját Lilike. Huszonnégy órával a bucurești-i gyors indulása előtt táviratot kapott a bőkezű ügynöktől:

román kormány megtagadta beutazási engedélyét stop szerződés tárgytalan stop változatlanul imádom stop.

Az utolsó stopnál már keservesen ömlöttek a könnyek Dunaparti Lili égszínkék szeméből. Siratta a heppyyendet, siratta a gyöngyöket, siratta a harminckét gyönyörű estélyi ruhát. Most ilt áll bucurești-i szerződés nélkül, harminckét ruhával. Mihez kezdjen, mit csináljon?

Adunk egy jó tanácsot. Nyisson divatszalon!

A szegény négus milliói

Nem sokkal Addis Abeba eleste előtt a nagy napitapok első oldalán hatalmas betűk közölték a közönséggel, hogy koldus lett a négus. Romantikus és részletes helyszíni tudósítás számolt be róla, hogy a színes ország szegény, szerencsétlen uralkodója beteg, egyetlen bani nélkül kénytelen menekülni birodalmából. A döntő olasz győzelem után ugyanezek az újságok hasonló részletelességgel közölték, hogy Abesszínia császára ötmillió fontot helyezett el külföldi bankokban, azonkívül éridsi értékű ékszer és egyéb drágaságot vitt magával a hadihajón, mely Palesztina partján kötött ki vele.

A közönség helyes ítélőképességét bizonyítja, hogy ökölnyi cimbetűkkel sem lehetett félrevezetni. A cikkek megjelenése után összemosolyogtak az emberek a kávéházban. — Bár én lennék ilyen koldus, nekem legyen mondva ilyen szegénység, — és hasonló kijelentések hangzottak el a márványasztalok körül. Mert az olvasó inkább hitt a saját logikájának, mint a újságok saját külön kiküldött tudósítóinak.

A közönséget egyszer-kétszer be lehet csapni, de rendszeresen nem hagyja félrevezetni magát. Nagyon vigyázni kell tehát a saját kiküldött tudósítók eredeti jelentéseivel, mert ezek nagyon könnyen leszoktathatják a publikumot — a lapvásárlásról. Ami fölött pedig az újságkiadók nem térhetnek olyan könnyen napirendre, mint a négus a maga többszázmillió leies bankbetétjével és hatalmas vagyonával afelett ha egy újság első oldalán plakátbetűkkel közli, hogy egyetlen bannija sem maradt...

A boldogság nem akadály annak, aki szenvedni szeret.

1936.

Hogyan születik egy boldog családi háromszög

(Cluj.) A vállalati igazgató beleszeretett a Tizian-vörös, gyönyörű **Helén** kisasszonyba, aki egy ügyvédi irodában dolgozott. Helén kijelentette a szerelmes igazgatónak, hogy ő tisztességes leány, hogy ő mint ilyen semmi körülmények között nem köt viszonyt egy nős férfival. Mint fiatal asszony ellenben...

A vállalati igazgató olyan szerelmes volt, hogy rögtön beleegyezett ebbe a feltételbe. Tehát

férjhez kellett adnia Helént.

Nem is kellett sokáig keresnie vőlegényt.

Akad egy leépitett magántisztviselő, aki hajlandó volt nőül venni a leányt.

E hajlandóságért a dussgazdag igazgató egy kis üzletet rendezett be számára. Helén tehát kijelentette ezekután, hogy mihelyt meg lesz az esküvő, az igazgató barátnője lesz. A házasságkötés megtörtént és

az egyik tanu maga az igazgató, a jövődöbéli házibarát volt.

A házassági háromszög zavartalan volt egy ideig. Az ál-férj (mert ez volt) egyszerre tiltakozni kezdett. Hogy ő sokkal könnyebbnek képzelte el a dolgot, mint amilyen a valóságban. Hogy a becsületérzése mindennap jobban szenved megaláztatást. Hogy a felesége és a vállalati igazgató szemérmetlen viselkedése ugy önmaga, mint az emberek előtt nevetségessé teszi őt.

Megelégelte ezt a házassági komédiát, lemond tehát minden anyagi előnyről, de ennek ellenében vissza akarja szerezni a szabadságát és a jó hírnevét.

Ezeket mondotta el valókeresetében a férj. A feleség nem is vitatta a tényálladékat. Azt adta elő azonban, hogy az mégsem járja, hogy valaki ilyen megegyezésből bizonyos ideig előnyt élvezzen és azután, ha már nincs szüksége erre, felhaborodjék. A bíróság helyt adott a férj kérésének és az erkölcstelenül létrejött házasságot felbontotta.

— Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha lap-társaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lap-punk vagy cikkiróink megnevezésével.

Akinek hatezer lovagias ügye van hetenként

(ARAD) Foglalkozása: bíró.

Nem törvénytudó, nem táblabíró, de nem is taccsbíró.

Futballbíró.

Vasárnap kimegy a futballmérkőzésre, kezébe veszi a sipot és megkezdődik a meccs.

A következő pillanatban valami történik.

Futballban mindig történik valami a következő pillanatban.

És mindig olyasmi történik, ami miatt a bírónak füttyülni, itélkezni kell.

Ez az itélkezés sohasem lehet jó. Mert vagy a 3000 ilyenszinű, vagy a másik 3000 olyanszinű drukkernek nem tetszik az itélkezés.

Na már most 3000 ember helyesli az ítéletet, 3000 nem. Az előbbieket némák maradnak, az utóbbiak elkezdik hülyézni a bírót. A következő percben ismét füttyül a szerencsétlen ember, amire a másik 3000 hülyézi le.

És ez így megy 90 percen keresztül, hatezer torok ütemesen ordítja:
— Hülye! Hülye!

Jellemző a közönségre, hogy sohasem védik meg a bírót. Az a 3000 ember, aki örül az ítéletnek, annak is érül, hogy az ellendrukkernek hülyéznek. Ez drukkerbecsület. Tiszteletben tartani a mások hülyézési jogát.

Vannak futbalifunkcionáriusok, akik szerint szünet csak azért van, hogy a közönség pihentethesse kimerült hangszálait és erőt gyűjthesse a második félidőbeli hülyezéshez.

Most itt ül velünk szemben egy ember, akit hatezren hülyéznek hetenként.

Okos, értelmes ember. Nyílt tekintete van és szabályosan, okosan válaszol kérdéseinkre. Nincs az az ideg orvos, aki még csak idegességet is megállapítana nála, nemhogy hülyeséget.

Egészen biztos, hogy lovagias elégtételt kérne, ha uccán, kávéházban valaki azt merné neki mondani, hogy hülye.

Párbaj lenne a sértésből.

A pályán 6000 ember hülyézi és mégis türi.

— Miért? — kérdezzük.

Mosolyogva válaszolja:

— A háború után ütötte fel fejét az első durvább bírósértés. Azelőtt legfeljebb csak azt kiabálták, hogy: „Szemüveget a bírónak”. Aztán elhangzott az első „szamár”, az első „hülye” és most már ez a szó is a gyengébb sértések közé tartozik.

— Hogyan? — döbrentünk meg. Hát a hülyénél is mondanak erősebbet?

— Megnyugtatom, mondanak.

— Miért nem kérnek elégtételt?

Mosolyog.

— Nem lehet. Akkor egy kilencvenperces meccs öt és félóraig is eltartana. És nehéz megállapítani, hogy ki hülyézett. Ha néha-néha el is tudjuk vonni figyelmünket a játéktól egy pillanatra, látjuk és haljuk, ki volt a sértegető, akkor is nehéz felelősségre vonni.

Rendszerint a tribünön van. Le kellene fujni a játékot, odamenni, ez jó öt perc, felelősségre vonni, bebizonyítani, hogy ő volt, leszerelni a körülötte álló hamistanukat és igazoltatni. Mindez jó tíz perc. És mit érünk vele? Megvan egy sértegető. De marad még 5999, vagy ha kisebb meccsről van szó, kevesebb, ha nagyobborró, akkor több.

— Sohasem igazoltattak még senkit?

— De igen. Ha a korzóról, vagy más közeli helyről hangzott el a sértegetés. De fél perc múlva százan hülyéznek messzebfekvő helyekről.

— És a rendőrség?

— A rendőrtisztek nagyon lojálisak és a mi feljelentésünk nélkül is igazoltattak sok hülyézőt. De mindez csak csöpp a tengerben.

— Miért hülyézik Önöket?

— Igy adnak kifejezést nemtetszésüknek.

— Miért nem híráskodnak úgy, hogy mindenki meg legyen elégedve?

— Ez lehetetlen. Olyan szenvedélyes drukkerok vannak a pályán, hogy a fehérét feketének látják. Csak egy példát mondok. Ha a hátvéd a kapu előtt szándékosan két kézzel üti le a labdát, tehát hendszel vételt és ezért a nyilóárváló teltért megítélem a 11-est, akkor is toporzékol és dühében lehülyéz az a drukkerhad, amelynek csapata ellen itélkeztem. Ez olyan, mint amikor egy rendőrt szidnak, amiért egy embert elfog, aki a szemük láttára gyilkolt.

— Nem lehetnének megnevelni a közönséget? Brary Cluj

— Amíg a bajnokságért folyó mérkőzések ilyen indulatokat váltanak ki, semmiestre sem. Ha viszont a drukkerok nem drukkolnak ilyen szenvedélyesen, akkor elvesziti a meccs az érdeklődést, sőt a közönséget is. Mi pedig a futballbírói tisztünket.

— Egyszóval örülnek a hülyezésnek?

— Na, ezt nem mondtam.

— Mít érez, amikor azt mondják Önre, hogy hülye?

— Nem állítom nagyképűen, hogy semmit, hogy nem is hallom, hogy egyik fülelem be, a másikon ki. Bosszankodom, de nem reagálok rá. Boldog voltam, amikor először éreztem azt, hogy nem zavar munkámban. Mert az első meccseken hibát hibára halmoztam dühömben és zavaromban.

— Szóval a bíró is hibázhat?

— Természetesen. Emberek vagyunk, sokat tévedünk. De azért elég lenne, ha szemüveggel kínálnának bennünket, hülyezés helyett, úgy, mint régen.

11—9

Sok nőért érdemesebb meghalni, mint élni vele.

A gyáva olcsón filozófus, ingyen szerény.

Az igazi szerelem akkor derül ki, amikor vége van.

Az arad-i szinészet története

(Kilencedik közlemény)

Az osztrák fővárosban katasztrófa érte Szabó József szintársulatát. Anyagi katasztrófa. Szabó direktor nem ismerte a körülményeket és ez végzetessé lett ugy reá, mint társulatára nézve. A bécsi józsefvárosi színház élelmes igazgatója a bruttó jövedciem egyharmadát kötötte ki magának és így 1600 forinttal kapott többet, mint Szabó, akinek a kétharmadrészből minden költséget fedezni kellett. Aztán rosszul választotta meg a bécsi előadások idejét is, mivel junius 20-án fejeződött be a tanév és a sokezer magyar diák hazautazott, amikor az arad-i szintársulat Bécsbe érkezett. A gazdag bécsiek is elmene-kültek a forró városból. Minden összejátszott Szabó ellen, akit a vendégszereplést megígért pesti színészek is cserbenhagytak. Szegény Szabó József 400 forintot veszített.

A bécsi sajtó a legnagyobb rokonszennvel kísérte a szintársulat működését.

Nagy sikerrel játszottak Bécsben juniusban és juliusban, Badenben augusztusban, aztán megint Bécsben a wieden színházban. Előadták a *Vén bakancsost*, a *Két pisztoly*, a *Cigányt*, a *Szökött katonát*, a *Huszár-csinyt*, a *Peléskői hódolást*, a *Liliumjűst*, a *Violdát*, a *Prázey Erzed* leányát, az *Aggteleki barlangot* és *Hunyadi Lászlót*.

Szabó József nem tudta fedezni a kiadásokat. Amikor köztudomású lett, hogy 4000 forintot veszített, jóakarói körében felmerült a terv, hogy:

gyűjtést rendeznek a szintársulat javára.

Amikor Szabó erről értesült, ezzel utasította vissza az eszmét:

— *Inkább mindenemet dobra veretem, mintsem hogy eltűrjem azt, hogy az arad-i magyar szintársulat számára Bécsben könyöradományokat gyűjtsenek.* (Példát vehetnének róla a késői korok szingagatói.)

ARAD-RÓL JÖTT A SEGÍTSÉG

Ebben az időben *Csernovits* Péternek és barátainak vagyoni helyzete már annyira rosszabbodott, hogy nem segíthette a szintársulatot szorongatott helyzetében. Szabó József szingiazgató tehát egy lelkes művészetpártolóhoz, *Bettelheim* Vilmas arad-i könyvkereskedőhöz fordult 1856 augusztus 26-án Bécsben kelt levelével és arra kérte, szedje össze a teli szazon bérletének első részletét, ami 1200 forint,

nehogy az arad-i magyar szintársulat Bécsben szégyenszenve feloszoljon és szétfusson.

Bettelheimnek sikerült is a 1200 forint jelentős részét összehozni, a többit ő és barátai adták kölcsön és az egészet elküldte Bécsbe. Így

Nagyon kegyetlen egy férfitől, ha szelid.

sikerült az arad-i szintársulatnak botrány nélkül távozni Bécsből.

Pozsonyban husz előadást tartottak és anyagilag annyira rendbejötték, hogy hazajöhettek Arad-ra a téli szezon megkezdésére.

A régi társulatot 1859 tavaszáig vezette Szabó József. Ez idő alatt ugy művészi teljesítmény, mint a személyzet létszáma tekintetében tulszárnyalta a nyári arénában vendégszereplő *Strampfer* timisoarai és *Friese* Károly bécsi német színigazgató ripacs társulatait, amelyek csak úgy tudtak valahogy boldogulni, hogy

angol lörpéket, spanyol táncosokat és német ködfátyolképmutogatókat léptettek föl.

Ezek valainennyien nem tudtak olyan érdeklődést kelteni, mint a magyar szintársulat egy-egy pesti vendége, mint például *Szerdahelyi Kálmán*, *Egressy Gábor*, *Szathmáryné*.

Szabó József az 1859. évben kénytelen volt visszavonulni az arad-i színház teli szezonjától, mivel belátta, hogy képtelen a kis befogadóképességű színházban olyan hatalmas társulattal működni, amely Arad közönségének műizlését kielégíti.

A nagybirtokosok anyagi támogatása elmaradt

és így a nivó rovására kellett volna társulatot szerveznie. Önérzetében azonban tiltakozott ez ellen és inkább visszavonult.

Ekkor *Budai József* vette át az arad-i színházat. Drámai rendezője *Erdélyi Sándor* volt, a népszínműveket pedig *Uffalusi Sádor* rendezte. Ez a negyven tagu társulat drámai, vigjátéki és népszínmű műsorával kielégítette a magyar közönséget, de nem tudta beszoktatni a színházba az operát kedvelő német és román polgárságot. Ennek az volt a következménye, hogy jelentékeny veszteséggel végződött a szezon.

BCU Cluj / Central A PETŐFI-CSÁRDA TORZSVENDÉGEI

Csernovits Péter végleg elköltözött Arad-ról. Most a megyei zsenitri és a város magyar polgársága vette pártfogásába a magyar színiéletet. A következő évben ez immár arad-i polgárrá lett *Pillipovits István* tett kísérletet öttagu direkcióval, amelynek tagjai voltak: maga *Philippovits*, *Gyulai Ferenc*, *Szabó József*, *Szathmáry Károly* és *Takács Ádám*. A nagy népszerűségnek örvendő társulat kiválóbb tagjai ezek voltak, *Gyulai Fereic*, *Krasznai Mihály*, *Váradiné-Kolonits Alionza*, *Balogh György*, *Hétényi József*, *Hétényiné Antonia*, *Szabó József*, *Szathmáry Károly*, és *Takács Ádám*.

A város fiatal intelligenciája szinte rajongó szeretettel támogatta a színiéletet.

Ezek a lelkes férfiak a mai Duca-uccában (volt Eötvös-ucca) levő Petőfi-esárdában találkoztak. Ez a csárda a Veiler-házban volt. Most kétfeliratos bércpalota van a helyén.

— **Autobusz, strand, sporttelep, szabadtéri, köztelekbe nyuló idegen fényreklámok stb.**, — amelyek városi bérclemény tárgyát képezik, — kizárólagos feladási helye az Erdélyi Élet kiadóhivatalában az »Aggereklaémvállalat. Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19.

Ez a csárda volt a magyar irodalom és színészet tüzhelye, ahová osztrák hivatalnok be nem mert tolokodni, mert tudott dolog volt, hogy a csárdát kizárólag volt honvédek és lelkes fiatal magyarok látogalták.

Történeti jelentőségű volt ez a csárda. Innen indult ki minden szellemi mozgalom, amely befolyást gyakorolt a város kulturális életére anélkül, hogy a rendőrség beleavatkozhatott volna.

A csárda tulajdonosa *May Soma* volt honvédhadnagy is tehetséges színész coll, akit a hatóságok a függetlenségi harcban tanúsított magatartása miatt

letiltott a színpadról.

Jövedelmét a színészkre költötte. Évről-évre sok éhező színészcsaládot tartott el csárdájának egyetlen ételével, a felülmulthatatlanul készített borjupörkölttel. *Nagy Soma* a legnagyobb rendőri bontalítások idején is magyar ruhában járt vendégei között. Német szót soha senki nem ejtett, inkább hosszadalmasan írta körül mondókáját. Vendégei ismeretek arról, hogy nemzeti ünnepek napjaira mindig kitailált valami keresztlési, születésnap, vagy névnap ürügyet, hogy rendes vendégei össze jöjjenek. Rendőri közbelépéstől nem kellett tartani. Ilyenkor aztán szabadon beszélhettek, és a szívükön bus nóták elénekelésével segíthettek.

A Petőfi-csárda két kicsi szobájában ott voltak a város tisztviselői és az előkelő fiatalság soraiából: *Lukácsy Miklós*, híres színműíró, *Kádár József* volt honvéd, aki *Gárfi* néven jeles tenorista volt, *Vajna Miklós* ügyvéd, aki *Ibrányi* néven mint honvéd-színész működött, *Dracsay Zsigmond* nagykerespedő, *Urbányi János*, *Urbányi Béla*, *Böhm Pál* a világhírű festőművész, *Institoris Kálmán* híres opera-énekes, a későbbi polgármester, aki akkor városi fogalmazó volt, *Hász Sándor* birtokos, *Krón Kálmán* műépítész, *Trinner Samu*, *Papp Guntí*, *Papp Jancsi*, *Menezsági Sándor*, *Somogyi Laci*, *Román Miron*, gör.-kel. román lelkész, a későbbi metropolita, *Szenkuti*, *Sorbán István* és még többen. Ezek a lelkes emberek vették kezükbe a színészet ügyét, amely *Csernovits* Péter visszavonulása óta hanyatlani kezdett. A színészet ügyének lelegekebb szószólója *Institoris* Kálmán volt, aki nem sokára lemondott állásáról és elszerződött a pesti Nemzeti Színházhoz majd több külföldi operához. Lelkes színész-barát volt még *Vásárhelyi Dezső* fiatal földbirtokos, aki a Petőfi-csárda fiatalságával először adta elő a *Szigetvári vértanúk* című drámát, amelyet rendes színtársulat még nem mutatott be Arad-on.

HAZAFIAS DARABOK

Az 1861—62-ik színi évad kezdete előtt három tag kivált a díszelőből. Csup *Szabó* és *Philippovits* maradt meg a színtársulat élén. Olyan kitűnő társulatot szerveztek, amellyel csak a pesti vetekedhetett. 1861 július közepén mutatkozott be a jól összetanult színtársulat a nyári színházban. Szinte állandó műsordarab volt *Szigligeti „II. Rákóczi Ferenc fogsága”* című hazafias történelmi színműve, amelyről közismert volt, hogy

Pesten és Budán a rendőrség nem engedte előadni.

A társulat egész sereg hazafias darabot játszott, köztük három arad-i

A házasságban a válás a legnehezebb.

szerző műveit is és pedig Balázs Frigyes és Almási Tinamér „Honvéd-huszárok” című darabot, aztán Popovits Sándor fiatal arad-i szerb író „Decsánszky szerb király halála” című drámát, amelyet Berzsényi arad-i színész fordított magyarra. Mindkét darabhoz a zenét Nikolits Sándor zeneszerző, az arad-i színház kiváló karmestere szerezte. Végül bemutatott elég szép sikerrel Décsi Zsigmond arad-i színész „Toldi Miklós első didala” című darabját.

A rendőrség jelentést tett a budai helytartó-tanácsnak az arad-i színház hazafias műsoráról. Már 1816 október 9-én

titkos utasítás érkezett Arad polgármesteréhez a színházi műsor szigorubb ellenőrzésére.

Az utasítás ezeket mondja:

„A jelenlegi válságos körülmények között körjelképen oly színművek tűntek fel és kerültek színpadi előadásra, vagy már az ezelőtt létezett színművek oly irányban változtattak át, melyek rakoncátlansággal és pajkossággal telve, a törvényes rend fenntartása kívánalmairól megfeledkezve, a kormány közegei ellen gyűlöletet szítanak és a multat elferdítve vagy kárhózasos tüneményekben igazolni törekedve, a megindult politikai szenvedélyek árját még magasabbra korbácsolni iparkodnak. Miután az ország törvényhatóságai tisztviselőink által hivatalosan a szükséges rendőri felügyeletet gyakorolni, nem lehet a kir. Helytartótanácsnak a közrend és csend fenntartása iránti szoros köteletségében t. cz. uraságotat fel nem szólítani, miszerint minden oly színelőadásokat, melyek a fennálló törvényekkel ellenkeznek, vagy pedig a legközelebbi mult időben a hazánkban előfordult sorsadalmi eseményeket előtűntetve, a vallásos hitet, a felséges uralkodóház iránti tartozó kegyeletet, a birodalmi törvényes kapcsolatot, a kormányt és annak akár polgári, akár katonai rendű közegeit s az ország különböző osztályait és nemzetiségeit sértette, vagy pedig végtére a politikai napi eseményekre vonatkozó vélemények és irányzatok, iránti türelmetlenséget gerjesztenek — kötelességének ismerje e válságos és a szenvedélyek árjával anélkül is elborított időben önállólag és önhatalmulag, személyes felelősség terhe mellett tiltani, vagyis az aárendelt tisztviselők által tiltani, előadását meggátolni s előforduló esetekben arról a magyar királyi Helytartótanácsnak körülményes jelentést tenni annyival inkább kötelességének ismerje, nehogy ilyenmő, az ország törvényhatóságainak jogkörében fekvő intézkedéséhez más hatalomnak avatkozni oka legyen. Budán 1861. október 9. Károlyi László, Havas József, Rácz Mihály”.

A rendelet későn érkezett, mert a hazafias darabokat mind már lejátszották. *Bettelheim* Vilmos, az arad-i Casino lelkes elnök ehatszáz forintot adott át az igazgatónak, hogy osszák szét a társulat tagjai között. A pénz pontosan szét is osztották és maguknak egyetlen krajcárt sem tartottak meg. Ekkor felvetették azt a kérdést, miként lehetne a drámai társulatot opera személyzettel is kiegészíteni, mert csak így lehet biztosítani a társulat boldogulását. (Folytatjuk.)

Nem mind sárga, ami arany.

Aki harmadszor nősül: megérdemli a feleségét.

Baeder kivonult

gyárából

Háromszázezer pengőt vagy csak hatvanezret kapott érte? Az alapító elmegy, a társak maradnak

A közgazdasági életnek is megvannak a maga fordulatokban és „*spannung*”-okban gazdag regényei.

Ez itt azok közül való és kikiváncozik a nyilvánosság elé a tőke és a munka világának keretei közül és itt épp úgy szenzáció erejével hat majd, mint az üzleti életben.

Arról van szó aközgazdasági regényben, hogy

a Baeder illatszergyárából miért kellett kivonulnia az alapítónak aki szorgalmával és üzleti zseniáltságával életre hívta és nagyra növelte ezt a nagyarányú és sikerült vállalkozást.

A készítményeiben elsőrangú márkát jelentő Baeder-gyár alapítása és fejlődése amerikai stílusú regény. Az alapító Baeder Hermann karrierjével és pályafutásával többször foglalkozott már az *Erdélyi Élet*. Iskolapéldája a tengerentúli „*money making*”-nek: annak, hogy a munka, az ötlet és az akarat, cél felé törő fantáziával párosulva, hogyan teremt nagyot ugyszólván semmiből.

A saját gyárából most kiváló Baeder oradeai, illetve arad-i származású. Szüleinek nem tellett arra, hogy a rendkívül értelmes fiukat iskoláztassák.

EL AMERIKÁBA

A fiatal Hermann Amerikába vándorolt ki és az újvilág korlátlan lehetőségei között, tudásszomjától hajtva, kitartással és friss munkakedvvel igyekezett biztosítani a maga számára helyét a nap alatt.

Nagy amerikai illatszer- és kozmetikai gyárakban dolgozva sajátította el a szépség varázsszoknyájának legmodernebb titkait. De megtanulta mindennekfölött azt is, hogy

a dollárokat nem szabad acélrúbságba velni, hanem a vállalat fejlődésének szolgálatába kell állítani a hasznot is.

Amerikai munkájának és takarékoságának gyümölcsével, néhány száz dollárral a háboru után tért vissza hazájába, Magyarországra.

Budapesten vagyonszerzésének első leckéjén kezdte: a semmiből teremtsen.

Mindenki érdeke, hogy megrendelője legyen a városi jéggyárnak mert csak így biztosítja magának a szükséges műjég mennyiséget. Garantált kitűnő minőség, vízvezetéki vízből készült jég. Pontos kiszolgálás a nap minden órájában. Telefon 24 25 szám.

A Murányi-ucca egyik pincéjében rendezte be első illatszer és kozmetikai üzemet. Ebből a pincéből azonban olyan jó áru került forgalomba, hogy a szakemberek felfigyeltek a Baeder névre. A közönség egyre jobban kereste a *Baeder*-gyártmányokat, amelyeknek minősége kimagaslott a sokfajta nepper-pancs közül, amelyekkel felelőtlen konjunkturások elárasztották a belső termelésre szorult magyar piacot.

Az üzem még a Murányi-uccai kicsiny, de növekvő forgalmu pincéjében dolgozott, amikor *Baeder* cikkeinek már országos neve volt.

TARS JELENTKEZIK

A tőkét *Marx* aranyat tojó kotlósnak nevezi. A tőkés termelés keretein belül azonban sokkal találőbb olyan ösztönös kakasnak nevezni azt, amely felfigyel a siker napjának keltére és életjelt ad magárái.

Ezuttal is mihamarabb jelentkezett a *Baeder*-céggel kapcsolatban *Steinfeld* Sándor nyugalmazott bankigazgató személyében a tőke érdeklődése, mert a bankdirektor felismerte azt az üzleti fantáziát, amely a *Baeder* kezében rohamléptekben hódító Murányi-uccai pincéjében rejtőzik.

Társultak.

Ujpesten telket vett a tőkében megerősödött cég és hamarosan felépült a *Baeder*-gyár, amelynek a készítmények minőségén felül az a szerencsés körülmény is hasznára vált, hogy

a határsorompókat a valutáris viszonyok miatt és nemzetpolitikai okból több állam szigorúan elzárta a külföldi par-főm elől.

Baeder és csöndes, de meglegedett társa, ez utóbbi a kezdeményező állaspontjának helyeslésével — nem sítettek felhalmozni a virágzó gyár hozadékát, hanem azt az ipartelep fejlesztésébe fektették bele, hogy lépést tudjon tartani a zeyre fokozódó kereslettel. *Fiókgyáraitak létesítettek Jugoszláviában, Romániában, Olaszországban.*

Á HATALMAS HARMADIK

Az örvendetes fejlődés azonban egyre több és több tőkét igényelt és a fogyasztópiac helyzete is szükségessé tette a gyár nobile tőkéjének gyarapítását. Ez egy virágzó ipari vállalatnak természetesen nem okozott nehézséget, mert külföldi gépgyárak képviseletével hatalmas vagyont szerzett *Fuchs* Oszkárnak személyében mihamar jelentkezett a harmadik társ.

Fuchs újabb 500.000 pengőt fektetett bele a gyár fejlesztésébe.

de ez az új tőke nem sokáig szolgálta eredeti rendeltetését, mert tulajdonosának tulzott takarékossga és begombolkozó óvatossaga nem sokkal később egyenetlenséget támasztott a gyár vezetői között.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizottaink vannak feljogosítva.

Baeder hallani sem akart leépítésről, a racionalizálásról, amit Fuchs Oszkár kellő megokolás nélkül állandóan napirenden tartott.

Az üzleti elképzeléseiben rendületlenül bizó, tehát optimista és nagy látókörű alapító és a kockázattól irtozó új társ között végül nyílt törésre került a sor.

E benső és tisztára személyi torzskodás napjaiban az volt a döntő kérdés, hogy *Steinfeld* Sándor melyikük pártjára áll?

Nos, a tőke nem szentimentális és mert a *Baeder*-márka tulajdonjoga természetesen *nem Baederé*, hanem a gyáré volt, az alapítót az a csalódás érte, hogy

nagy sikeriknek haszonélvező első részese, Steinfeld direktor nem Baeder optimizmusát honorálta, hanem Fuchs álláspontjához csatlakozott.

Baeder tehát gyárának vezetésében minorításba került. A dollár koncepcióval szemben a garas-politika győzött. Innen datálódik a romániai Baeder-üzemben bekövetkezett leépítési processzus is, ami az itteni vezetésben is személyi változásokat jelentett.

Baeder ezt az üzleti politikát nem volt hajlandó elviselni s ezért, üzleti és szociális elgondolásainak minden konzekvenciáját állva, elhatározta, hogy

kivonul a maga teremtette birodalomból, ahol nem bírta többé ezt a szűk látókörű mentalitást.

A kivonulást természetesen hosszadalmas tárgyalások előzték meg.

Egyes verziók szerint lelépés és fájdalomdíjul felajánlották Baedernek a romániai gyárat. Baeder nem fogadta el ezt az ajánlatot. Egy más verzió szerint tekintélyes életjáradékot biztosítottak Baedernek azzal a kikötéssel, hogy legalább öt éven belül ebben a szakmában nem alapít újabb vállalkozást. Ezt is visszautasította Baeder.

A legvalószínűbb azonban, hogy ez a kivonulás a gyár alapítója számára nagyon előnytelen feltételek között történt.

Szakmai körökben elterjedt hírek szerint

*Baeder*t 300 000 pengővel elégitették ki, de az Erdélyi Élet értesülése szerint ez az összeg erősen túlzott, mert *Baeder* társaitól mindössze 60.000 pengőt kapott kivádsakor.

Igy szól ez a közgazdasági regény, amelynek tanulságai jellemzők és amelynek még könnyen lehetnek szenzációs új fejezetei is.

Legszebben öltözködhet, ha felkeresi

Angerer Sándor

uriszabót

**Arad, Strada Mărășești și Consistorului sarok
(7 és 9 autóbusz megálló)**

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Kétségtelenül *Éghy Ghissa* tánc- és tornapedagógus érdeme, hogy Arad-on olyan hatalmas testnevelési kultusz fejlődött ki, hogy hasonlóval egyetlen vidéki városban sem találkozunk. Ennek tulajdonítható, hogy a legtejjesebb siker jegyében zajlottak le az elmúlt hetekben az arad-i táncművészeti vizsgálóadások. Természetesen a legtökéletesebb művészi élményt *Éghy Ghissa* növendékeinek produkciói nyújtották. Erről a művészi eseményről lapunk más helyéi részletesen beszámolunk. Meg kell azonban emlékeznünk azokról a növendékekről is, akik a művészno hatása alatt és szellemében Aradon intenzíven hódolnak ennek a testet-lelket üdítő, nemesítő kultusznak. Akikről a következőkben megemlékezünk, valamennyien megérdemelték azt a meleg, őszinte elismerést és sikert, amelyben részük volt. *Sárbu Pompí, Simatschek Lolo, Avedik Olga, Benjamin Tomi, Curticean Juliska, Weisz Irmuska, Hegedüs Magda, Schillinger Márta, Popp Jenny, Glaschy Irmgard, Tereanu Baby, Steiner Jani, Pollatschek Géza, Ambrus Dezső, Gróf Éva, Tereanu Mimi, Braun Zsuzsika, Zsigmond Márta, Jónás Klári, Taraba Emmy, Kapitány Baby, Stengel Bettina, Karácsonyi Elzi, Kornay Évi, Löbl Zsuzsi, Mirkó Gizi, Sebes Vera, Schwartz Évi, Dunca Cica, Hegedüs Judith, Grossmann Rózsika, Hirschmann Ilonka, Messer Elli, Merkler Évi, Kormos Juci, Schwartz Klári, Kovács Ilona, Sereg Mária, Rein Sári, Vadász Livia, Messer Klári, Klein Rózszi, Wieder Elza, Berecz Berta, Goldstein Lenke, Dámăcuş Relli, Jegesi Kató, Brecher Éva, Goldmann Juci, Haas Valeria, Márkus Edith, Polacsek Irén, Vértés Klári, Róth Magda és Kató, Károly Rózsa, Kornis Anni, Haász Valika, stb. stb.* *Éghy Ghissa* büszke lehet erre az eredményre. Uttörő munkát végzett ebben a városban és akik ma Ardeal-szerte táncpedagógiával foglalkoznak, majdnem kivétel nélkül az ő tanítványai. Ennek tulajdonítható, hogy *növendékeinek vizsgálóadására nemcsak Ardeal minden városából, de a Regából is számos táncművészeti pedagógus érkezett Arad-ra.*

— Jassznyelven „drótozásnak” hívják a jeladást. Ismert timisoarai barátunk nem idegenkedik attól, hogy bridzs közben maga mellé ültesse csinos feleségét, aki bizony bele-bele kukucskál az ellenfél lapjába is és ártatlannak látszó jelekkel figyelmezteti kártyázó férjét. Vaamelyik este a szenvedélyes kártyás egyik partnere észrevette a jeladásokat, ahelyett azonban, hogy botránnyt csapott volna, kedélyesen jegyezte meg: — Lacikám, nagyszerűen nősültél. Szerény, házias lányt vettél el, aki nemcsak főzni és foltozni tud, hanem — drótozni is...

— Van Arad-on egy szimpatikus fiatal kereskedő, akit általában roppant peches embernek tartanak. Amibe belefog, abból jó nem jön ki. A napokban megszólította egyik barátja a korszón: — *Hová, hová?* — *Megnézem a Mihelyi-féle virágkiállítás,* — felelte jeles ba-

rátunk. — Nem fognak beengedni! — hangzott a válasz. — Miért? — csodálkozott a fiatal kereskedő. — Mert ahová beteszed a lábadat, ott többé jü nem nő.

— Évente egyszer-kétszer az aszfalt fölött kinyílnak a *Gyermekvédő Liga* gombaernyői, megjelennek az utcákon az urnák és urnók, naphosszat csörrennek a kisebb-nagyobb pénzdarabok a gyűjtőhölgyek perselyében, szóval, hangos propagandával zajlik egy ilyen gyermeknap. Összegyűjtenek egy csomó pénzt, mi pedig hiába várjuk a beszámolót, hogy hová fordítják a bőkezűen adakozó polgárság banijait. Nagyon szép dolog, hölgyeim, perselyt rázni az utcán, bájos mosolylyal kicsiklandozni a leieket a zsebekből, ott ülni egész nap a rácsos urna előtt és köszöngetni a hulló leieket. *De el is kell juttatni az összegyűlt pénzt oda és csak oda, ahol tényleg legnagyobb a szükség!* Ki kell tátogatni, hölgyeim a külvárosba, a város határába, ahol nincs fa, nincs bokor, ahol nincs más, csak nyomor. *Iszonyu nyomor.* Földbeásott, papírral fedett bódékban laknak itt az emberek. Mi ott jártunk és láttunk az egyik bódében öt sápadt gyermeket egy ágyon aludni és láttunk egy másik bódében két lépés széles, két lépés hosszú, hűzős oduban három tüdőbajos, éhező kislányt. *Tessék kildtogatni ide, hölgyeim, tessék belenézni a sok-sok gyermek vézna, csontos arcocskájába, tessék megnézni a szomorú szemüket és tessék odavinni az összegyűjtött pénzt.* Ide, igen: ide is kerüljön az az összegyűjtött pénz! Nem akarunk ünneprontók lenni, hölgyeim, de miért nem juttott valakinek eszébe a mostani gyermekhéten, hogy mit jelent az egyik napilapban megjelent következő apróhirdetés: *„Örökbeadom aranyos kislányomat. Háromhónapos kisfiamat!”* Egészen bizonyos, hogy *egyetlenegy gyermek és anyavédelmi intézménynek nem jutott eszébe valaki! kiküldeni ehhez az anyához. Egyetlenegy gyűjtő urnának sem jutott eszébe utánanézni, hogy mi van itt, miért akarja elajándékozni egy anya két gyermekét?* Pedig gyermekhét volt, hölgyek. Mi ott jártunk. Egy szoptatós dada az, aki a jelzett helyen „kis lelépési összeg ellenében” örökbe akarja adni gyermekét. Eltartani ugy sem tudja őket, kenyérkeresetében pedig gátolják. Jaj, jaj, hölgyek, szép hölgyek, selyemruhás hölgyek, abból a pénzből, amit gyűjtöttek a gyermekhéten, vigyenek ennek a dadának! És eljut-e a pénz a többi nyomortelepre, a förtelmes szegényházba, ahhoz az ezer és ezer nyomorgó, éhező, tüdőbajos gyermekhez, akinek az adományozott leieket szánták? Engedjék meg nekünk, hogy címeikkel szolgáljunk és időnként, ahová kell menni majd Önöknek és ahol segítséget kell majd nyújtani. Ha szivesek voltak a gyűjtésnél, folytassák tovább a megkezdett munkát! *Mi majd kalauzoljuk Önöket!*

— Az alábbi oradeai párbajról nem irtak sehol, de mindenütt beszélnek róla... Az előzmények olyan érdekesek, hogy nem zárkozhattunk el közlése elől. A nagy társadalmi életet élő férjnek jó ötlete támadt. Abba hagyta munkáját és hazament megnézni, hogy mit csinál az ő kedves neje, akit *Cica-babának* becézett. Furcsa látvány tárult a szeme elé. Az asszonyka délutáni *sziesttájt* végezte. De nem egyedül! még valaki *sziesttázott vele*. Kisérettel *sziesttázott*... Azt mondják, *Cica-babának tér-iszonya* van és szédül, ha egyedül pihen. Ezért a család egy régi jóbarátjával szokott *sziesttázni*. A férj, amikor belépett a szobába és a kanapéra tekintett, félreértette a helyzetet. *Egy*

ilyen férj nem hiszi, hogy csak egyszerű sziesztáról van szó... — Hah! kiáltotta a férj. — Allok rendelkezésre! — mondta a szieszta partner. — Ajpé! — sikoltotta Cica-baba. — És a sziesztából párbaj lett. Tetterérés miatt sulyos természetű párbajban állapodtak meg. A férj — szabályszerűen — sulyosan megsebesült! Nem elég, hogy ellopták a feleségét, nem elég, hogy sziesztáztak, még két csunya sebet is kapott! Az első felvonás a felszarvazás volt. A második a párbaj. Mind a kettőnél a férj húzta a rövidebbet. A további felvonásokban is ő fogja a rövidebbet húzni. Szereti a feleségét és mégis el kell válnia tőle. Végig kell majd szenvednie egy botrányos valóperi tárgyalást. Sőt, talán ha megtudják a hatóságok a párbajt, megbüntetik. Sulyosabb büntetést kap, mint a szieszta partner, mert ő volt a „kihívó” fél. Rossz üzlet a párbaj. És ha hozzávesszük, hogy a — oradea-i nyelvek szerint — férjnek még legalább tíz párbajt kell lefolytatnia Cica-baba miatt, ha precíz akar lenni, — akkor kiderül, hogy a párbajban mindig az húzza a rövidebbet, akit felszarvaztak. Mit csinálhatott volna a férj a párbajon kívül Cica-babával? Aztatott kötél-kura, az is jobb lett volna.

407. sz. előfizetőnknek üzenjük: — Ügye, — amint levelében is írja, — olyan hatalmas protektorok kezében van, hogy azok mellett mi igazán nem tehetünk semmit.

— A timisoara-i kitűnő Szűsz nődivatszalon a közeljövőben Bucu-restibe költözik. Divathölgyeink őszintén sajnálják ezt a szomorú elhatározást, de annál nagyobb az öröm a főváros ama köreiben, ahol méltányolni és elismerni tudják a női divat művészetét.

— Lapunk szerkesztősége nap nap után kapja az azonos tartalmu leveleket. **Figyeljünk: Vigyázat! Nem kell beugorni, csak a pénzt akarják!** A hirdetés mögött csalás, szélhámoság van.

— A legelőkelőbb körökben sietnek gratulálni Marsieu Justin dr., volt prefektus, az arad-i nemzeti-parasztpárt elnöke családjának. Néhány napon belül másodszer is visszatért a gólya a familiába. Két aranyos kis unokával szaporodott ez a közbeesült család. Az anyukák: Stella és Zoé, kedvencei az arad-i uritársaságoknak, jól vannak és holdogok, de mindenkinél holdogabb Arad legfrissebb és leghajósabb nagymamája dr. Marsieu Jusztinné. Ha már benne vagyunk a leleplezésekből, ezt is kellett mondanunk.

— Kérjük alássan, az említett vállalattal és különféle homályos dolgaival, már csaknem minden lap foglalkozott. Nagyon jól ismerjük mi is őket, legalább két tucat ügyük van a híroság előtt.

— Nem felel meg a valóságnak, hogy a timisoara-i Gyapjipar leépit. Ellenkezőleg. Állandóan fejleszti üzemet, mindig több és több munkásnak ad kenyeret, a termelés mennyisége fokozódik, minősége pedig állandóan javul. Az ilyen tekintélyes vállalatról komoly napilapoknak nem szabadna ál- és rémhíreket közölni.

Weisz István

uriszabóság

Szövetkülönlegességek nagy választékban. — kitűnő szabás, elsőrendű kidolgozás

ARAD, Strada Eminescu 15.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Egészen
röviden:**

az

Erdélyi Élet

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

nyelvű riportlap!

Olvassa és terjessze!
